

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук

Фалько Єліни Артурівни

**на дисертаційну роботу Подлепіної Поліни Олександрівни на тему
«Вплив міжнародного туризму на сталий розвиток країн, що
розвиваються», подану на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і
міжнародні економічні відносини**

Актуальність теми дисертації

Міжнародний туризм як суспільне явище та одна з найбільш сталих складових світової економіки набув активного розвитку протягом останніх 10-15 років. Характерними ознаками його впливу є високі темпи розвитку країн зі значним туристичним потенціалом, вагомий вклад у ВВП та зовнішньоторговельний оборот, забезпечення зайнятості населення. Актуалізація міжнародного туризму в умовах концепції сталого розвитку акцентувала наявність істотних зовнішніх домінант розвитку туризму для різних країн світу, при чому як позитивних, так і негативних. Суттєвим позитивним ефектом розвитку міжнародного туризму відображається на країнах, що розвиваються, де активізація туристичної діяльності сприяє створенню нових робочих місць, оновленню та виникненню нових інфраструктурних об'єктів, збереженню етнічних особливостей регіону та підвищенню рівня життя країни у цілому. Позитивні та негативні ефекти враховуються при визначенні стратегічних напрямів розвитку туризму, особливо в умовах створення туристичних кластерів.

Стрімкій тенденції розвитку міжнародного туризму у країнах, що розвиваються, сприяє цілий комплекс соціально-економічних та технологічних факторів: підвищення рівня загального добробуту населення, зміцнення середнього класу як основного споживача туристичних послуг, розвиток транспортної інфраструктури, електронного зв'язку та телекомунікацій, зростання мобільності населення. З іншого

боку, як свідчить ситуація першої половини 2020 року, пов'язана зі світовою пандемією, міжнародний туризм одним з перших зазнав суттєвих втрат, створивши тим самим цілий ряд фінансово-економічних криз та соціальних дисбалансів. Це свідчить про той факт, що для активного розвитку країн, що розвиваються завдяки міжнародному туризму, повинна розроблятися стійка підтримка як на регіональних рівнях, так і з боку наддержавних структур. Ці та інші дискусійні моменти, які потребують комплексного та глобального дослідження, актуалізують тему дисертаційної роботи Подлепіної Поліни Олександрівни.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у поглибленні теоретико-методичних основ дослідження міжнародного туризму та розробці науково-практичних рекомендацій щодо формування механізмів державної підтримки сталого розвитку країн, що розвиваються, через посилення синергії позитивного впливу розвитку туристичної галузі. Як найбільш вагомий науковий результат, що розкривають особистий внесок автора у розробку проблеми та характеризують новизну роботи, слід відзначити такі:

- удосконалений понятійно-категоріальний апарат дослідження впливу міжнародного туризму на сталий розвиток країн, що розвиваються, який, на відміну від існуючого, дозволяє поєднати наукові підходи до визначення сутності впливу міжнародного туризму на соціально-економічні перетворення даних країн, зокрема: систематизовано підходи до визначення сутності категорії «економічна природа міжнародних туристичних послуг», які ґрунтуються на корисності, культурно-пізнавальному запиті, створенні доданої вартості та формуванні каналів суспільної цінності (с. 43-50);

- запропонований авторський підхід до комплексного розкриття дефініції «сталий розвиток» як наукової категорії, у центрі якої є соціально

відповідальна людина, економічна діяльність якої здійснюється на принципах справедливого розподілу її результатів, збереження довкілля та його ресурсів для майбутніх поколінь та гуманістичної орієнтації (с. 28);

- надане автором визначення категорії «сталий туризм», як туристичної діяльності, що відповідає принципам збалансованості між екологічними, економічними, соціокультурними та інформаційно-комунікативними складовими розвитку країн при використанні їх туристичного потенціалу (с. 29-30);

- концепція впливу розвитку міжнародної туристичної сфери на сталий розвиток країн, що розвиваються, яка ґрунтується на принципах еволюційності, збалансованого розвитку екосистем, динамічності, що визначає сучасні тренди, сформовані під впливом індивідуальних запитів туристів, зростанні туристичних потоків, екологізації створення, реалізації та споживання туристичної послуги (с. 63-72);

- науково-методичний підхід до визначення потенціалу впливу міжнародної туристичної галузі на сталий розвиток країн, що розвиваються, який включає: алгоритм оцінки потенціалу туристичної сфери, туристичних потоків та їх впливу на економічні та соціальні показники, заснований на адаптації методики розрахунку індексу конкурентоспроможності сектора подорожей і туризму до вимірів впливу галузі на економічне зростання країн, що розвиваються (с. 113-132).

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій

Достовірність та обґрунтованість викладених наукових положень, висновків та рекомендацій базується на використанні офіційних матеріалів та публікацій комісій ООН, Світового банку, звітів Організації економічного співробітництва та розвитку, матеріалів Конференції ООН з торгівлі та розвитку, матеріалів офіційного сайту Туристичної Асоціації

України, Асоціації індустрії гостинності України, монографічної та періодичної літератури, результатів власних досліджень автора.

Крім того, достовірність результатів дослідження забезпечено комплексним поєднанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: історико-логічного, класифікаційно-аналітичного, порівняльного, аналогічного та системного аналізу, структурно-факторного аналізу, структурно-кластерного аналізу, кількісного та якісного порівняння та ряду ін.

Зв'язок дисертаційної роботи з напрямками наукових досліджень

Дисертаційну роботу Подлепіної П.О. виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, а саме: «Туристична політика зарубіжних країн» (номер держреєстрації 0113U006006, 2013 р.), «Регіональні особливості розвитку міжнародного туризму» (номер держреєстрації 0114U002889, 2014–2015 рр.), «Міжнародний туризм як фактор економічної та суспільно-політичної модернізації країн Центральної та Східної Європи» (номер держреєстрації 0116U000918, 2016–2017 рр.); та Донецького національного університету імені Василя Стуса «Формування конкурентних стратегій національних виробників в сучасній парадигмі глобального економічного середовища» (номер держреєстрації 0118U002395, 2018–2020 рр.).

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів

Теоретичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретико-методичних основ дослідження міжнародного туризму та розробці науково-практичних рекомендацій щодо формування механізмів державної підтримки сталого розвитку країн, що розвиваються, через посилення синергії позитивного впливу розвитку туристичної галузі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що

отримані в процесі дослідження теоретичні результати стали основою визначення стратегічних пріоритетів впливу міжнародного туризму на сталий розвиток країн, що розвиваються.

Основні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження впроваджено на державному рівні – у діяльності Всеукраїнського громадського об'єднання «Українська асоціація економістів-міжнародників» (довідка № 57/3 від 25.12.2019 р.); на регіональному рівні – у діяльності Харківської обласної ради (довідка №01-44/935 від 13.04.2020 р.), Департаменту міжнародного співробітництва Харківської міської ради (довідка №183/01-01-26 від 08.04.2020 р.); та на рівні підприємств – у діяльності міжнародного туристичного оператора «КАЛІПСО ТУР ЮА» (довідка № 8-02/09-13 від 11.12.2019 р.).

Відповідні довідки містяться в додатках до дисертації.

Недоліки та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи та автореферату

Відзначаючи в цілому достатній науковий рівень розробок здобувача в результаті проведених досліджень та обґрунтованість одержаних результатів, необхідно вказати на наявність певних недоліків і дискусійних положень.

1. Дисертант здійснив кластеризацію країн, що розвиваються, за допомогою методу *k*-середніх (*k*-means) за 5 кластерами (с. 96-99), але автору варто було б конкретизувати, як саме це дозволило виявити характерні особливості кожного кластеру та їх сильні й слабкі сторони.

2. Під час визначення потенціалу впливу міжнародної туристичної галузі на сталий розвиток країн, що розвиваються, за допомогою алгоритму оцінки потенціалу туристичної сфери, туристичних потоків та їх впливу на економічні та соціальні показники (с. 113-132), доцільним було б врахувати й показники Міжнародного індексу щастя досліджуваних

країн.

3. У другому пункті другого розділу дисертації автор зазначає, що за звітами UNWTO найближчим часом в рейтингу провідних туристичних країн очікується збільшення частки саме країн, що розвиваються (с. 94). Однак не надає інформацію щодо прогнозованих перспектив розвитку туристичної галузі зазначених країн з урахуванням змінених реалій в умовах світової пандемії COVID-19.

4. У роботі автор основну увагу приділяє дослідженню питання забезпечення сталого розвитку туризму через показники, що характеризують економічну складову (п.п. 1.3, 2.2, 3.1), проте варто було б звернути увагу й на інші чинники: екологічні, суспільні, культурологічні.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Подлепіної Поліни Олександрівни на тему «Вплив міжнародного туризму на сталий розвиток країн, що розвиваються» є структурно-логічно побудованим, завершеним дослідженням, яке спрямоване на вирішення актуальної проблеми поглиблення науково-методичних положень вивчення міжнародного туризму та розробки практичних рекомендацій щодо формування механізмів державної підтримки сталого розвитку країн, що розвиваються, через посилення синергії позитивного впливу розвитку туристичної галузі.

Тематика та зміст роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Опубліковані здобувачем наукові роботи та зміст автореферату повною мірою відображають основні положення дисертації. Автореферат є ідентичним до змісту дисертації. Висловлені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Дисертацію виконано на належному науково-методичному рівні, робота відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор – Подлепіна Поліна Олександрівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент

доцент кафедри туристичного бізнесу та гостинності,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
кандидат економічних наук

Є.А. Фалько

Перший проректор

О.О. Дробахін